

**VRBIS HIEROSOLY-//m[a]e, Templiq[ue] in ea origo, &
ho//rum rursus excidium, profana-//tio, aliaeq[ue] uariae
fortuna**

Langen, Rudolf von

Coloniae, Jan. 1517

VD16 L 341

De Facultate In Patriam redeundi, & templi restaurandi Iudæis per Cy[rum]
persa[rum] regem co[n]cessa. Et quomodo per uicinas gentes assiduis sint
incursionibus impediti Iudæi. De morte Cyri & regno ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71344](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71344)

tit nostri temporis de Roma orbis olim domina cerne
 Plato. re licet, diuinæ enim meminit Plato, omnia orta occi-
 dunt, & aucta senescunt. Nec intelligendum est con-
 tinuo Babylonem, postquam a Dario capta ē, ita des-
 fertam, sed temporis successu, & potissimū post Ale-
 xandri mortem, condita Seleucia omnino in solitudi-
 nē redacta est. Persæ insuper pro ea Nisibim & Cresis-
 phontem maximas & clarissimas urbes condiderunt.
 Hæc habui, quæ de Babylone dicerem. Et quæ infini-
 ta pene apud præstantissimos autores digesta sunt, p
 ea qua potuimus breuitate perstrinximus. Licet forte
 lectori succincto nimia p operis instituti qualitate uis-
 debuntur. Sed euersam diuino iudicio Babylonem, &
 in uastam solitudinem confusionis urbē redactam res-
 linquentes, urbis Hierosolymæ instaurationem, repa-
 rationemq; in ea templi resumemus. Quæ secundo hu-
 ius operis libro præstabunt exordium.

¶ VRBIS HIEROSOLYMAE, TEM-
 pliꝝ in ea, uariæ profanationis, ac euerfionis, ad egre-
 gium & spectatissimum uirꝝ dominum Hermannum
 Langium Decanum Monasterieñ. Liber primus fi-
 nit foeliciter.

¶ Incipit Secundus.

¶ DE FACVLTA TE IN PATRIAM
 redeundi, & templi restaurandi Iudæis per Cyrꝝ Pers-
 sariꝝ regem cōcessa. Et quo modo per uicinas gentes
 assiduus sint incursionibus impediti Iudæi. De morte

Cyri & regno Cambyfis. Et quomodo demū regnan-
te Dario templum extruitur.

¶ Capitulum. I.

ELETO PER CYRVM
in Balthasar, magno Babylonis
orum imperio, tanto potitus re-
gno Cyrus, expletisq; a. xiiij. an-
no Iosia, quo primum Hieremi-
as cœpit prophetare annis. lxx
diuino Cyrus ut idem propheta

ante prædixerat, afflatus monitu intellexit, tantam se
Dei munere uictoriam cōsequutum. Captiuitate igitur
laxata, quinquaginta ferme hominum milia ex tribu
Iuda, Beniamin, & Leui, cum magna parte uasorū do-
mus domini, regredi fecit in Iudæam, argento, auro, &
immensis opibus adiectis, ut templum domino instau-
rari posset. Missis præterea ad prouinciæ præsides
epistolis, ut in hac re Iudæis essent adiumento præce-
pit. Tertio igitur anno post datam eis abeundi facul-
tatem, sub Zorobabel principe, Zacharia, & Aggæo
se admonentibus, primū in terram Iuda profecti sunt,
quia Babylonis delitijs irretiti Iudæi, non ardentes ad-
modum uisi sunt, in patriam redeundi, quia Iosepho te Iosephus
ste, multi in Babylone residentes, minime passi sunt su-
as relinquere possessiōes. Sed in terram Iuda eis ueniē-
tibus. omnes reges amici eos adiuuabant, auræ & argen-
tum equos & iumentorū magnum numerū conferen-
tes. Extructo igitur primū holocaustorū altari, ingen-

tes fundamentorū templi moles iecerūt, & cūm parietes sup instruere magno conarētur ardore, uisum est senioribus, q ante captiuitatem aliud templū uiderāt, istud multo futurū angustius, q̄ fuerat quod Salomon extruxerat. Istud enim cuius nūc iacta sunt fundamenta, ac surgere paulatim parietes uidebantur, intantum est uisum paruum, & prioris comparatione pene nihil, ut qui prius templum uiderant, & nunc istud aspiciabant, ingenti gemitu eiulantes, dolorem suū lachrymis testati sunt, ut mlto esset maior eiulantiū clamor, q̄ psallentium uoces, clangorq; tubarū, q tamen in Esdra libro magnus fuisse describitur. Interea omnes in circuitu gentes, & presertim q Samariam incolebant, quos Iosephus Cuthes uocat, tam acris diligentiaē tēpli instaurationi inuidentes, regios aggrediuntur p̄fectos, ut impediti uiderent, templi magnopere rogantes aedificationem, quos largitionibus & pecunijs dantis, in suam pellexere sententiam. Verū Cyrus ipse ingenti implicitus bello, quo aduersus Massagethas sepebat, hac nesciens emendare non poterat. Traiecto enim maximis copijs Euphrate, cum Thomiride Massagetharū regina congressus, primo quidem p̄lio uictor, altero succumbens interemptus est, ut eloquentissime describit Herodotus. Cui Cambyfes filius successit, quem sacra hystoria Iudith Nabuchodonosor appellat, & Esdrae liber Artaxersem, sub quo Iudith hystoria contigit. Cuius militiae princeps casus a Iudith, diuina uirtute, Holofernes fuisse creditur. Hic plane apertis edictis, templi & ciuitatis aedificationem Iudeis

Iosephus

*parafra ap
fimo sup di
lone q̄dra
and p̄feti q̄
aliqui uel ager
de q̄o p̄m p̄m
ex q̄o p̄m uel
quod p̄m q̄m
uox p̄m q̄m
p̄m p̄m q̄m
uox p̄m q̄m
uox p̄m q̄m
uox p̄m q̄m*

79

79

is interdixit Idē nero subiugata A egypto, cū in amen
 tiā esset uersus, (ut tradunt A egyptij) quia Apim de
 quo supius diximus, Deum A egyptiorū uulnerasset,
 & sex ferme annis regnasset, in Damasco ut ait Iosephus
 Iosephus sed Herodorus in A egypto uita excessit. Post Herodo.
 mortem uero Cambysis, & Magorū q̄ uno anno mira
 calliditate & fraude impium Persarū occupabat interi
 tum, Darius histaspis a septem Persarū proceribus rex
 appellatus est. Ad quem Zorobabel reuersi populi in
 Iudæam dux regressus, eo q̄ priuati quondam Darij
 fuisset amicus, gētis suæ si posset corā eo causam actu
 rus. Qui ueniens corpis eius custos cum alijs duobus
 effectus est. Qui regi noctem forte insomne ducenti,
 quaestionemq̄ ad tres corpis sui custodes elegantē p̄
 ponenti, præ cæteris prudentissime satisfaciens, omnē
 a rege miræ in modū responsione eius exhilarato gra
 tiam eorū quæ peterē uellet cōsequutus est. Quæstio Quæstio
 autē hmoi fuit, Quid in uinum, regem, & mulierē sit pulchra
 fortissimū: ac demū, an ne his fortitudine ueritas præ
 stet. Ad hanc interrogationem, cū primus uini fortis
 tudinem prætulisset, Alius regiam superiorem esse po
 tentiam contēderet, Tertius Zorobabel, mulieris for
 titudinem duobus superioribus præstantiorem esse de
 monstrat, & demū q̄dem euidēt ostendit, & uino, re
 ge, & muliere, longe præstare, & fortiorem esse uerita
 tem. Ideo exclamat Cice. O magna uis ueritatis, quæ Cicero.
 contra oīm ingeniorū calliditatem & solertiam, cōtra
 q̄ fictas hoīm insidias, se p̄ seipsam defendit. Iustus idē
 circo Zorobabel, ut ingentia abs se peteret, admones

bat eum, ut uotum quod deuouerat, si regnum Persarum assequeret adimpleret. Vouerat enim ante regnū Darius sese Hierosolymā reedificaturū, construere templum, & uasa remissurū, quæ Nabuchod. abstulerat. Istud autē (ait) o rex abs te peto, uti p̄icias. Exhilaratū Darius, osculatoq; Zorobabel, omnia quæ ad templi instaurationē, & urbis, sunt uisa necessaria, liberalissime concessit. Quibus a rege donatus Zorobabel, egit gr̄as Deo, & per Babyloniam iter faciens, innūerabilem pene multitudinē poplī reduxit in Iudæam. Et cū ingenti fiducia, magno sacerdote Iesu se pariter adiuuante, Aggæoq; & Zacharia iam pphetantibus, & populi animos corroborantibus, ædificare consummareq; templū aggressus est. Secundo igit̄ anno Darij, diligentissime ædificationi studētes, sexto eiusdem anno colummarunt, q̄ sextus & q̄dragesimus regni Persarū fuit. Estq; hic nūerus annorū ædificatiōis templi, quod in euangelio legimus, xl. & sex annis ædificatū. Nam quæ a Cyro sunt destinata sub Dario cōplebant. Aut̄umq; a Dario magnis & immensis donarijs templū ē, dedicatq; ingenti lætitia pplī. xxiij. die mēsis duodecimi. quem Romani Martiū uocant, & hæc uernalis tēplī dedicatio fuit, & secunda.

¶ De reparatiōe muroꝝ Hierlm, p̄ Nemiā sub impio primi Artaxersis Persarum regis. ¶ Caplm. II.

Emplo ædificato, iacebāt adhuc igētes urbis & portarū ruinae, neq; satis adhuc tutū tēplū uidebat, & ppl̄s. Darioq; cū sex & xxx. ānis regnasset